

Прес бюлетин

на Центъра на ЕС по наркотиците в Лисабон

ЕВРОПЕЙСКИ ДОКЛАД ЗА НАРКОТИЦИТЕ 2020 Г.: АКЦЕНТИ

Смущенията поради пандемията от COVID-19 и активният пазар на наркотици пораждаат нови заплахи за здравето и сигурността в Европа

(22.9.2020 г., ЛИСАБОН — **ЕМБАРГО: 11,00 ч. ЦЕВ/10,00 ч. лисабонско време**) Широката достъпност на всички видове наркотици, производството на наркотици в Европа и веществата с голяма сила на действие са сред поводите за загриженост, разгледани днес от **Агенцията за наркотиците на ЕС (EMCDDA)** в *Европейския доклад за наркотиците 2020 г.: Тенденции и развитие* ⁽¹⁾. В своя най-нов годишен преглед, с който се отбелязват 25 години от началото на дейността в тази област, Агенцията описва ситуацията с наркотиците в края на 2019 г., наред с последните промени, предизвикани от пандемията от **COVID-19** в началото на 2020 г.

Отразените в доклада нови явления включват: рекорден брой на изземванията на кокаин и голям брой на изземванията на хероин, увеличаване на мащабите на производството на синтетични наркотици, както и загриженост, свързана с канабиса с голяма сила на действие, новите синтетични опиоиди и таблетките екстази, съдържащи високи концентрации на MDMA. Въз основа на данни от нови ускорени проучвания на **EMCDDA** (проведени през пролетта на 2020 г.) ⁽²⁾, в доклада са разгледани и смущенията в употребата на наркотици и пазара на наркотици, причинени от **COVID-19**, които може да имат дългосрочни последици за услугите, свързани с употреба на наркотици, и правоприлагащите агенции в Европа. Има опасения, че иновативни модели на разпространение на наркотици, възникнали през периода на ограничителните мерки, както и икономическото въздействие на пандемията върху уязвимите общности, ще увеличат допълнително съществуващите проблеми, произтичащи от голямото предлагане на наркотици.

Европейският комисар по вътрешните работи Илва Йохансон изтъкна: „В *Европейския доклад за наркотиците 2020 г.* се подчертават опасностите от производството и трафика на незаконни наркотици за здравето и сигурността на гражданите на ЕС. Експлоатацията на доходоносни пазари на наркотици от организирани престъпни групи и отчетените рекорден брой изземвания на кокаин и големи иззети количества хероин са примери за постоянната заплаха, свързана с престъпниците, които се опитват да използват вериги на доставки, транспортни маршрути и големи пристанища за трафик на наркотици. Увеличената достъпност на всички видове незаконни наркотици повишава рисковете за здравето. С новата програма и план за действие на ЕС относно наркотиците за периода 2021—2025 г. се определя политическата и стратегическата рамка за ефективни и всеобхватни действия за преодоляване на свързаните с наркотиците проблеми в областта на сигурността и общественото здраве чрез използване на всички подходящи инструменти на местно, национално, европейско и международно равнище.“

Ситуацията с наркотиците в Европа до 2020 г.: основни моменти

В тазгодишния анализ са набелязани следните „ключови аспекти“:

Все по-често биват залавяни големи пратки наркотици — наблюдава се нарастване на изземванията на големи количества кокаин, канабис — смола и, все по-често, хероин, превозвани по море, което поражда опасения от проникване на организирани престъпни групи в законни вериги на доставки, транспортни маршрути и големи пристанища.

Нараства значението на кокаина в контекста на проблема с употребата на наркотици в Европа — наблюдава се нарастване както на чистотата на кокаина, така и на броя на хората, които постъпват за лечение за първи път. Отчетено е най-голямото до момента равнище на изземвания на кокаин (181 тона, 110 000 изземвания).

Потенциалът за нарастване на употребата на хероин и вредите от него поражда загриженост — изетите в ЕС количества хероин нараснаха почти двойно между 2017 и 2018 г. (от 5,2 на 9,7 тона), като продължават да се получават съобщения за ограничено производство на хероин в границите на ЕС. Това означава, че е необходима засилена бдителност, за да се установят възможни признаци за повишен интерес към този наркотик сред употребяващите. Достъпът до опиоидна субституираща терапия остава ограничен в някои държави.

Разбиране на въздействието върху общественото здраве от канабиса с голяма сила на действие и от новите продукти — понастоящем средното съдържание на веществото THC в канабиса — смола и растенията канабис е около двойно по-високо в сравнение със ситуацията отпреди едно десетилетие. Това е сигнал за необходимостта от по-внимателно наблюдение на пазара в момент, когато се появяват също нови форми на канабис (напр. концентрати и продукти, предназначени за поглъщане).

Нарастващо и многообразно производство на наркотици в границите на Европа — на територията на Европа продължава производството на традиционни и нови наркотици, както за местния, така и за глобалните пазари, като се отчита нарастване на броя на разкритите обекти за производство и разширяване на кръга на използваните химикали.

Продължаващата достъпност на продукти от MDMA с голяма сила на действие подчертава необходимостта от по-добро осведомяване на употребяващите — използването на иновации и увеличаването на мащаба на производството на синтетични наркотици в Европа се потвърждават от достъпността на таблетки MDMA с висока концентрация и прахове с висока чистота, които създават значителни рискове за здравето на употребяващите. Това подчертава нуждата от мерки за намаляване на вредите от употребата на наркотици в местата за развлечение.

Нарастващата комплексност на пазара на наркотици затруднява усилията за регулиране и увеличава рисковете за здравето — нарастващ проблем в някои държави са порядко употребявани и неконтролирани вещества, като доказателство за това са увеличаването на изземванията на кетамин, GHB и LSD и загрижеността във връзка с употребата на диазотен оксид (райски газ) и нови бензодиазепини.

Необходими са нови инструменти и иновативни стратегии за подпомагане на по-широкото прилагане на лечение на хепатит С — разширяването на достъпа до мерки за профилактика, изследване и лечение на хепатит С за лицата, които приемат наркотици чрез инжектиране, е критично важно условие за премахването на инфекцията сред тази група. Въвеждането на усъвършенствани техники за диагностициране и наблюдение с цел откриване на хронично заразени лица има важно значение за насочването към лечение.

Случаите на свръхдозирание се свързват все повече със застаряваща група употребяващи — случаите на свръхдоза във възрастовата група на 50 и повече години са нараснали със 75 % между 2012 и 2018 г.; според направените оценки през 2018 г. в Европейския

съюз са настъпили 8300 смъртни случая в резултат на свръхдоза наркотици. Смъртните случаи, причинени от свръхдоза опиоиди, могат да бъдат предотвратени чрез навременно прилагане на налоксон.

Новите психоактивни вещества (НПВ) се превръщат в по-траен проблем — през последните три години в Европа на седмица се отчита по едно НПВ, регистрирано за първи път; през 2019 г. са открити 53 вещества.

Появата на нови синтетични опиоиди е тревожен пример за продължаващата адаптивност на пазара — през 2019 г. бяха открити за първи път осем неконтролирани синтетични опиоида, някои от които принадлежат към разнообразни и нови групи, което е нов повод за загриженост във връзка с общественото здраве.

Смущения поради пандемията от COVID-19: предизвикателства

В доклада са представени резултатите от проведени от EMCDDA ускорени проучвания, включително данни за това какъв брой услуги за употребяващите наркотици е трябвало да преустановят или ограничат дейността си в началния период на ограничителните мерки, но са успели да се адаптират и да приложат иновативни подходи (напр. подхода на телемедицината), за да предоставят бърз достъп до лечение и други форми на подкрепа. Първоначалното въздействие на кризата върху моделите на употреба на наркотици беше разнопосочно, като се установиха признаци за намаляване на интереса към вещества, които обикновено се употребяват в места за социално общуване (напр. MDMA и кокаин), и същевременно нарастване на употребата на други вещества (напр. канабис и нови бензодиазепини) сред някои групи. В началото се наблюдаваха смущения в предлагането на вещества на местните пазари на наркотици, което доведе до недостиг и повишаване на цените, но тази тенденция може да се обърне с облекчаването на мерките за социално дистанциране.

Докладът показва също как организирани престъпни групи адаптираха бързо начина си на действие, по-специално на равнището на разпространението на дребно. Тъй като уличните продажби бяха засегнати от ограниченията за придвижване, употребяващите и разпространителите започнаха да използват онлайн пазари в „тъмната мрежа“, социалните медии и услуги за доставки на пратки по домовете. Данните от наблюдението на пазара на наркотици показват, че на равнището на разпространението на едро контрабандата чрез въздушния пътнически транспорт е намаляла, но трафикът чрез морски товарни превози остава на равнището отпреди пандемията. Производството на синтетични наркотици и отглеждането на канабис в Европа също изглежда незасегнато в сериозна степен.

Директорът на EMCDDA Алексис Гусдил отбеляза: „Пандемията от COVID-19 оказва непосредствено смущащо въздействие върху употребата и предлагането на дребно на наркотици, както и върху предоставянето на услуги за употреба на наркотици и подчерта специалните потребности на хората, които употребяват наркотици. Въпреки че дългосрочното въздействие на пандемията предстои да бъде анализирано, в краткосрочен аспект вече установяваме промени, например повишен интерес към използването на цифрови технологии на пазара на наркотици и иновации в областта на лечението за употреба на наркотици, изразяващи се в използване на решения за електронно и мобилно здравеопазване. Следва обаче да изразим загрижеността си от това, че настъпването на икономическите последици от кризата може да стане причина за повишена уязвимост на някои от нашите съграждани във връзка с проблеми, свързани с наркотиците, и участие на пазара на наркотици, което ще доведе до засилване на натиска върху нашите вече претоварени услуги. Поради това е от решаващо значение да действаме бързо за установяване и противодействие на новите заплахи, които може да възникнат в резултат на тази динамично променяща се ситуация.“

В заключение **председателят на управителния съвет на EMCDDA Лаура д'Ариго** заяви: „В този момент, когато представяме тазгодишния *Европейски доклад за наркотиците* и отбелязваме 25-та годишнина от началото на дейността на EMCDDA по наблюдение на ситуацията с наркотиците, ние сме изправени пред остър проблем с наркотиците, който се усложнява от въздействието на

COVID-19. Европейският балансиран подход към явлениято „наркотици“ има ключово значение за мерките за противодействие на комплексните заплахи за здравето и сигурността, произтичащи от незаконните наркотици. Докладът, който представяме днес, ни напомня, че повече от всякога обективната оценка на ситуацията с наркотиците в Европа има решаващо значение за съвместното набелязване на ефективни ответни действия и трасирането на пътя напред“.

(¹) Текстът на Европейския доклад за наркотиците (на английски език) и резюмето „Ключови аспекти“ (на 24 езика) е достъпен в интернет на: www.emcdda.europa.eu/edr2020. Данните, въз основа на които е съставен докладът, са достъпни в Статистическия бюлетин за 2020 г. www.emcdda.europa.eu/data/stats2020. Разгледаният в доклада референтен период е ситуацията с наркотиците до края на 2019 г.

(²) Повече информация можете да намерите на: www.emcdda.europa.eu/topics/covid-19 и www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc/covid-19-resources